

Sihtkontrolli kokkuvõte
Suurte kaubanduskeskuste väikepoodide ja esinduste töötingimused
füüsilise ülekoormuse ning selle vältimise abinõude seisukohast.

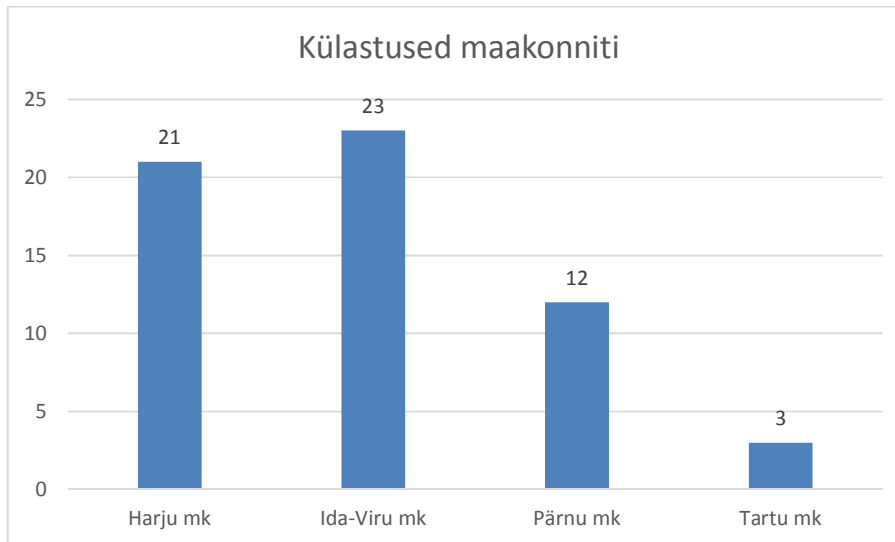
2016. aasta oktoobris viis Tööinspektsiooni töötervishoiu järelevalve talitus läbi sihtkontrolli suurte kaubanduskeskuste väikepoodides ja esindustes.

Sihtkontrolli fookuses oli töötajate füüsilise ülekoormuse tekke võimalused pikaajalisest jalgedel tööst ning tööandja tegevuse hindamine nende ohutegurite vältimisel.

Sihtkontrolli ajendas läbi viima üha sagedasemaks muutunud vihjed Tööinspektsioonile selle kohta, et kaupluse müüjatel ei ole lubatud istuda isegi siis, kui kaupluses pole parajasti kliente. Pahatihti on klienditeenindajate töökohad sellise paigutuse ja kujundusega, et neil pole võimalik valida endale sobivat ergonoomilist tööasendit. Puhkamisvõimaluseta töö, mida tehakse ebamugavas kehaasendis, võib otseselt põhjustada tervisehäireid. Suurimat kahju tehakse eelkõige tugi- ja liikumissüsteemile - lihastele, luudele, liigestele.

Tööga seotud haiguste Eesti statistika põhjal on kutsehaiguste ja tööst põhjustatud haigestumiste kõige sagedam põhjus kestab puhkepausideta töö, töötamine sundasendis, koormus üksikutele kehaosadele ja lihasgruppidele. Püsti töötades on enim koormatud jalad ja selg. Kui lisada halvast töö korraldusest saadav tööstress, on töötaja tervisekahjustuse tekkimine väga tõenäoline.

Külastatavad kauplused valiti juhuvaliku teel. Järelevalvemenetlus viidi läbi 58 tööandja suhtes.

Sihtkontrolli läbiviimiseks koostati eraldi hinnanguleht ning tähelepanu pöörati tööandjapoolsete abinõude rakendamisele, et vältida tööpäeva jooksul tekkivat ülekoormust pikaajalisest jalgedel seismisest. Kontrolliti puhkepauside kasutamise võimalust olukorras, kus kauplus peab olema kogu aeg avatud, kuid teist töötajat kaupluses ei ole.

Hinnangulehti täideti kokku 59.

Külastuse käigus esitasid inspektorid 58 suulist soovitusi, kontrollakti märgiti 86 rikkumist ning nendest 16 kohta esitati tööandjale ka ettekirjutus. Rikkumisi ei tuvastatud kolmeteistkümnel tööandjal. Suurim rikkumiste arv kontrollaktis oli neli.

Töötajate tööaeg kõigub 8 tunnist 11 tunnini. Rohkem on 11-tunnised vahetusi. Üldiselt on kaupluse klienditeenindajatel võimalik võtta puhkepause. Puhkepauside pikkus on varieeruv – viiest minutist igas tunnis kuni kahe 15-minutilise pausini tööpäeva sees.

Ühe kaupluse puhul ilmses, et pühapäeviti ei ole võimalik töötajatel pidada lõunapausi ning kasutatakse vaid kahte puhkepausi.

Töötajatega vesteldes selgus, et puhkamiseks mõeldud pauside kasutamisest on räägitud neile pigem suuliselt ning nende kasutamine ei ole erinevates dokumentides (töökorralduse reeglid, ohutusjuhendid vms) märgitud.

Üldiselt on klienditeenindajatel võimalik puhkepausi ajaks kauplus sulgeda ning uksele pannakse silt tagasituleku kellaajaga.

Kui kaupluses töötab korraga rohkem kui üks teenindaja, on puhkepauside kasutamine sujuvam.

Kuid on ka kaubanduskeskusi, kus kaupluse sulgemine ei ole lubatud. Nii on tööandjal vaja leida lahendus, et töötajal oleks võimalik pidada vajalikku pausi puhkamiseks ja/või einetamiseks. Näiteks käib kaupluse juhataja teenindajale puhkepausi võimaldamas.

Järgmisena pöörati tähelepanu klienditeenindaja töökohta ergonoomilisele lahendusele. Töölaual oli tööinspektori hinnangul liiga vähe ruumi 7 kaupluses/esinduses ning jalgadele oli töökohal liiga vähe ruumi 4 kaupluses. Istumisvõimalus puudus kaheksas kaupluses/esinduses.

Hinnangulehtedelt selgus, et üldiselt on klienditeenindajatel leti taga vähe tööd. Seal töötamisel aga ollakse pigem kas küljetsi või liiga kummargil – lett on kas väga madalal või on kuvar liiga madalale paigutatud. Seega istudes ei ole töötajal võimalik saavutada ergonoomilist kehaasendit. Kauplustes leti taga kliente teenindatakse seistes ja ollakse ainult kauba kassast läbilõõmisel ning kauba pakendamisel.

Küsimusele, kas esineb ka mõnes kehapiirkonnas valusid, vastati eitavalt 28 juhul. 30 juhul kurdeti tööinspektorile valusid nii jalgades, seljas. Mõnedel juhtudel kurdeti valusid ka kätes. Ühel juhul oli klienditeenindaja töökoht eskalaatori vahetus läheduses, mille tõttu kaebas töötaja peavalusid eskalaatorist tekkiva müra tõttu.

Tervisekontroll ei olnud klienditeenindajale korraldatud 46 juhul kontrollitud ettevõtetest. Seega 78% väikekaupluse töötajaid ei olnud läbinud tervisekontrolli töötervishoiuarsti juures. Nende 46 väikekaupluste töötajatest 54% tunnistasid inspektorile, et neil esineb valusid seljas, jalgades ning aeg-ajalt ka kätes.

Lisaks füüsilisele ülekoormusele tuleb arvestada ka muude töökeskkonna ohuteguriga, mis sõltuvad kaupluse spetsiifikast. Näiteks kurtsid ärritust hingamisteedes ning nahaallergiaid kohvipoe töötajad. Seetõttu oleks vajalik, et töötajate tervisekontrolli töötervishoiuarsti juures oleks korraldatud. Töötervishoiuarst saab anda soovitusi tööandjale, kuidas muuta töökeskkond või töökorraldus töötajale vähemkoormavaks. Töötervishoiuarst saab anda soovitusi ka töötajale, et taastada jõudu pärast pikki tööpäevi ning säilitada töövõime.

Positiivne on, et ettevõtetes, kus tervisekontrolli töötajatele oli korraldatud arvestati enamikel juhtudel ka töötervishoiuarsti soovitustega.

Viimasena kontrolliti esmaabivahendite olemasolu ning kas töötajad teavad, kelle poole pöörduda esmaabi saamiseks. 49% ettevõtetest puudusid kaupluses esmaabivahendid.

Üldiselt olid klienditeenindajad oma tööga rahul ning enamikel juhtudel rõhutati, et tööandjale on võimalik oma probleeme esitada ning neid ka arvestatakse. Vaid kahel juhul väitsid töötajad, et tööandja ei hooli töötajate probleemidest.

Sihtkontrolli kokkuvõtteks võiks soovitustena välja tuua järgmist:

1. Riskianalüüs: Kui ettevõttes puudub riskianalüüs, on vajalik kindlasti hinnata muuhulgas terviseriski tekkimise võimalust, mille põhjuseks on liigkestev töö jalgadel. Riske ei tohi alahinnata, sest nii võib jääda ekslik mulje, et midagi ei ole vaja muuta. Kui aga riskianalüüs on juba korraldatud tasub kriitiliselt üle vaadata, kas füüsiline ülekoormus jalgadele, seljale on hinnatud objektiivselt, kas terviseriski vältimise abinõud on piisavad ja need reaalses elus ellu rakendatavad.
2. Püüda vältida kaheksast tunnist pikemaid tööpäevi. Kuivõrd üle poole sihtkontrolliga hõlmatud kaupluste töötajatest kurtsid siiski nii selja- kui ka jalavalusid, siis pikad tööpäevad aitavad nende tekkele siiski kaasa.
3. Vaadata üle töökorraldus ja hinnata, kas olemasolevad puhkepausid tagavad töötajate tervise ja töövõime ööpäeva lõpuks. Eriti teravalt kerkib probleem üles saabuvate jõulude eel. Peaaegu kõikide kaupluste klienditeenindajaid märkisid, et jõulueelsel perioodil on töökoormus oluliselt suurem ja puhkepauside kasutamine on problemaatiline. Oluline on aga töötajate tervise säilimine ka aastate möödudes.
4. Korraldada töötajate tervisekontrolli töötervishoiuarsti juures ning järgida töötervishoiuarsti otsusel toodud soovitusi, piiranguid, ettepanekuid.
5. Hankida kauplusesse nõuetekohased esmaabivahendid ning juhendada töötajaid, kuidas käituda tööõnnetuse, õnnetusjuhtumi korral ning kelle poole taolises situatsioonis pöörduda.

Kokkuvõtte koostas

Silja Soon
06.12.2016